17.5.2016

Asia: Tarkastusvaliokunta 18.05.2016 / K 10/2016 vp
ICT-kannanotot / Hallituksen vuosikertomus 2015

Seuraavassa on esitetty tarkastusvaliokunnan pyytämä asiantuntija-arvio eduskunnan esittämien ICT-kannanottojen toteutumisesta. Arviossa on esitetty valiokunnan pyynnössä ollut kannanotto lihavoituna ja tämän jälkeen on taustoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla tehtyjä toimenpiteitä aiheeseen liittyen. Näiden jälkeen on esitetty arvio toimenpiteiden riittävyydestä.

EK 11/2008 vp — K 6/2008 vp — K 10/2008 vp — TrVM 1/2008 vp:
4. Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin esille tulleiden sähköisen tunnistamisen ja viranomaisten varmennepalveluiden puutteiden ja ongelmien korjaamiseksi ja esittävän niitä koskevat lainsäädäntöratkaisut sekä muut tarpeelliset toimenpiteet. (sivu 39)

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialan näkökulmasta kannanottoon liittyvät seikat:

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta väestörekisterikeskuksen toteuttamat varmennepalvelut ovat laajassa käytössä terveydenhuollon osalta. Palveluiden avulla toteutetaan kansallisen terveysarkiston (Kanta-palvelut) ja terveydenhuollon toimijoiden käyttämien tietojärjestelmien välinen tietoliikenne. Osapuolten tunnistaminen ja tietoliikenteen salaaminen terveydenhuollon arkaluonteisten henkilötietojen siirrossa tapahtuu toteutetun varmenneinfrastruktuurin avulla. Terveydenhuollon ammattihenkilöt käyttävät varmennekorttia tunnistautuessaan potilas- ja apteekkitietojärjestelmiin. Rakenteilla olevan sosiaalihuollon valtakunnallisen arkistointipalvelun myötä infrastruktuurin käyttö laajenee kaikkiin sote-palveluihin.

Kansalaisten tunnistautumiseen liittyviä palveluita ollaan uudistamassa osana kansallisenpalveluarkkitehtuurin rakentamista. Hallituksen esitys laeiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista sekä valtion yhteisten tieto- ja viestintäteknisten palvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta on parhaillaan käsittelyssä eduskunnassa (HE 59/2016). Uudet tunnistautumisratkaisut eivät juuri näy kansalaisella, mutta ne hyödyttävät merkittävästi tunnistuspalveluita käyttäviä toimijoita kuten kuntia ja kuntayhtymiä yksinkertaistamalla palveluihin liittyviä sopimuskäytäntöjä. Tästä on hyötyä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden antajille ja tuleville sote-järjestämisvastuussa oleville maakunnille. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenne uudistuksen yhteydessä hallitus on linjannut sote-palvelutuotannon yhtiöittämisestä ja valinnanvapauden lisäämisestä. Kansallisen palveluarkkitehtuurin palveluiden käyttö on pääasiassa julkista sektoria velvoittavaa ja yksityisille toimijoille tarjotaan joidenkin palveluiden osalta käyttömahdollisuus. Tunnistautumispalvelun osalta yksityisen sektorin käyttömahdollisuus on rajattu pois esityksestä sähköisen asioinnin tukipalveluista (HE 59/2016). Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenneuudistuksen näkökulmasta sote-palvelutuotanto rajautuisi kokonaisuudessaan pois kansallisen palveluarkkitehtuurin tunnistautumispalveluista. Toisaalta maakuntauudistuksen toteutumisen yhteydessä joudutaan käymään läpi iso osa Suomen lainsäädäntöä ja täydentämään maakunnan käsite ja rooli kyseisissä säädöksissä.

STM:n asiantuntijan mielipide kannanoton toteutumiseen ja hallituksen toimenpiteiden riittävyyteen:

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi

Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709

e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Kokonaisuudessa tunnistautumiseen liittyvän kannanoton epäkohdat on korjattu ja toteutetut toimenpiteet ovat riittäviä. Sote- ja maakuntauudistuksen vaikutukset säädöksiin edellyttävät jatkovalmistelua.

EK 21/2008 vp — K 15/2008 vp — TrVM 6/2008 vp
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla taataan julkishallinnon ja ensimmäiseksi terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuus, yhteiset sovelluspalvelut ja avoimet rajapinnat tietojärjestelmien väliseen saumattomaan tietojen vaihtoon. (sivu 40)

EK 10/2012 vp — TRO 4/2012 vp — M 3/2012 vp — TrVM 2/2012 vp
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja käyttää pikaisesti tietohallintolain mahdollisuutta asetuksin säätää muun muassa avoimista rajapinnoista. Samanaikaisesti kun päätetään sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteista ja järjestämisvastuusta, tulee linjata tietohallintorakenteen vaatimat toimivalta- ja vastuusuhteet tavalla, joka ei jätä epäselvyyttä siitä, millä toimijalla on viimekätinen vastuu asiassa. (sivu 55)
Sosiaali- ja terveysministeriön toimialan näkökulmasta kannanottoihin liittyvät seikat:

Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kannalta merkittävin toimenpide on Kanta-palveluiden toteutus. Kanta-palvelut muodostavat alustan, johon terveydenhuollon tieto tallennetaan ja joka on avoimilla, standardisoiduilla, sertifioiduilla ja testatuilla rajapinnoilla käytettävissä eri tietojärjestelmissä.

Sekä julkisia että yksityisiä toimijoita velvoitetaan noudattamaan näitä sote toimialan yhteentoimivuuden kuvauksia lakien 61/2007 (sähköinen lääkemääräys) ja 159/2007 (asiakastietojen sähköinen käsittelyssä sotessa) kautta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus terveydenhuollon valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista (1257/2015) määrittää vaiheistuksen, jolla palveluihin tallennettava tietosisältö laajenee. Kanta-palveluihin liittyvät avoimet rajapinnat on saatavilla julkisesti internetin välityksellä Kanta.fi verkkosivuilta. Voimassa olevien määritysten taulukossa on 182 riviä ja määrityksiä on yhteensä reilu 100 kappaletta.

Avoimien rajapintojen kuvausten lisäksi myös niiden toteuttamista on edistetty. Järjestelmien yhteentoimivuuteen liittyen on määritelty yhteistestausprosessi, jossa Kansaneläkelaitos koordinoi järjestelmätoimittajien yhteystestausta ja varmistaa että järjestelmät toimivat yhteen. Yhteistestauksen on läpäissyt 49 tietojärjestelmää ja näiden tietojärjestelmien esiintymiä on liitetty Kanta-palveluun pitkälti yli tuhat kappaletta.

Maakunta- ja soteuudistuksen valmistelun yhteydessä on kiinnitetty huomiota muuttaman palvelujärjestelmän ICT-ratkaisuiden ohjaukseen. Ohjauksen toteuttamisesta on laadittu vaihtoehtoisia malleja osana uudistuksen valmistelua tekevän sotedigi-alityöryhmän toimesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin ja muihin säädöksiin valmistellaan riittävät kirjaukset tehokkaan ICT- ja tietohallintopalveluiden ohjauksen toteuttamiseksi.

STM:n asiantuntijan mielipide kannanoton toteutumiseen ja hallituksen toimenpiteiden riittävyyteen:

Yhteentoimivuuden kuvaukset on laadittu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla erittäin kattavasti ja niiden velvoittavuudesta on säädetty lain tasolla. Säädetyt lait velvoittavat pitkälti myös yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita, joten velvoittavuus on laajempaa kuin mitä tietohallintolain nojalla annettavan asetuksen nojalla pystyttäisiin säätämään. Kannanoton tosiasiallinen toteutuminen on varmistettu ja toimenpiteet ovat riittävä.

EK 25/2011 vp — K 17/2011 vp — TrVM 5/2011 vp
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee ja ottaa käyttöön oikeus- ja sisäasiainhallinnon yhteisen asianhallinta- ja tietojärjestelmän siten, että se myös aikataulunsa osalta mahdollistaa esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön voimaantulon, ja raportoi eduskunnalle seuraavassa tilinpäätöskertomuksessa. (sivu 53)

Ei kommentoivaa

EK 10/2012 vp — TRO 4/2012 vp — M 3/2012 vp — TrVM 2/2012 vp
1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ottaa huomioon mietinnössä valtionavustusten käytössä, kohdentamisessa ja valvonnassa esiin tulleet ongelmat ja huolehtii siitä, että alan toimijoiden osaamista ja koulutusta parannetaan niin, että jatkossa asianomaiset säännökset tunnetaan ja niitä myös noudatetaan ja valvotaan. Hallituksen tulee lisäksi selvittää, miten valtionavustuslain 15 ja 36 §:n säännöksiä on käytännössä sovellettu ja onko esimerkiksi kilpailuvaikutuksia arvioitu. (sivu 54)

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialan näkökulmasta kannanottoon liittyvät seikat:

Valtionvarainministeriössä valmistellaan valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittämistä laajemmin. Sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan liittyvät tietohallinnon ja ICT-toiminnan valtionavustukset on toteutettu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintana. Sosiaali- ja terveysministeriö on osallistunut hankkeiden arviointiin ja antanut strategista ohjausta avustusten painopiste alueista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on laatinut ohjeistukset valtion avustusten hakemiseen ja varsinaisten hankkeiden toteutukseen ja seurantaan.

STM:n asiantuntijan mielipide kannanoton toteutumiseen ja hallituksen toimenpiteiden riittävyyteen:

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialalla on toteutettu riittävät toimenpiteet kannanoton nostamien ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

EK 37/2014 vp – K 12/2014 vp - K 16/2014 vp – TrVM 7/2014 vp
1. Eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi merkittävien ICT-hankkeiden tuloksia, kustannuksia ja tuottavuushyötyjä osana hankesalkun seurantaa ja raportoi tuloksista eduskunnalle. (sivu 78)

Sosiaali- ja terveysministeriö on ottanut hankesalkun käyttöön sekä ministeriön että alaisten virastojen ja laitosten toiminnassa valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaisesti. Hankkeiden suunnittelu ja kustannus-hyöty -analyysi toteutetaan hankesalkkuun valtiovarainministeriön antaman ohjeen mukaisesti. Myös raportointi toteutetaan hankesalkun kautta.

STM:n asiantuntijan mielipide kannanoton toteutumiseen ja hallituksen toimenpiteiden riittävyyteen:

Sosiaali- ja terveysministeriön toimialalla on toteutettu riittävät toimenpiteet kannanoton nostamien ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

	Erityisasiantuntija	Jari Porrasmaa
	Kehittämispäällikkö	Maritta Korhonen

JAKELU	Tarkastusvaliokunta
TIEDOKSI	Sosiaali- ja terveysministerin esikunta Peruspalveluministerin esikunta STO osastopäällikkö Annakaisa Iivari, STO/AHE